

Оцінка ефективності використання інвестиційних ресурсів сільськогосподарських підприємств

У статті розглядається ефективність використання інвестиційних ресурсів сільськогосподарських підприємств. Визначаються сучасні підходи до оцінки інвестиційних ресурсів та висвітлений ряд показників ефективності інвестиційної діяльності.

В статье рассматривается эффективность использования инвестиционных ресурсов сельскохозяйственных предприятий. Отмечаются современные подходы к оценке инвестиционных ресурсов и приведен ряд показателей эффективности инвестиционной деятельности.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств має бути спрямована як на досягнення високого рівня віддачі вкладень, так і на підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому. Для сільськогосподарських виробничих кооперативів вона визначається не лише забезпеченням прибутковості як основного критерію оцінки економічної ефективності діяльності господарства, а й вирішенням завдань, пов'язаних із соціальним захистом членів кооперативу, а також такого важливого екологічного завдання як збереження й утримання земельних угідь у належному стані.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Значний внесок у розвиток даної проблематики зробили такі вчені-економісти, як П.Т. Саблук, М.Ю. Коденська, М.І. Кісіль, С.О. Гуткевич, В.Г. Федоренко та інші.

Метою статті є оцінка ефективності використання інвестиційних ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Викладення основного матеріалу. В умовах ринкової економіки для будь-якого об'єкта інвестування важливим критерієм розвитку є інвестиційна привабливість, що визначає його ефективність [1, с. 51]. Визначення та аналіз показників ефективності інвестиційної діяльності у процесі дослідження доцільно визначати за показниками ефективності реальних інвестицій сільськогосподарських виробничих кооперативів. Так, пропонується використати систему основних і додаткових макроекономічних показників, яка дозволяє кожному суб'єкту інвестиційної діяльності залежно від його інтересів порівняти витрати з основними показниками ефекту: для держави – отриманим доходом; для менеджера – грошовим потоком (сума амортизації та прибутку); для членів сільськогосподарського виробничого кооперативу – повним ефектом, що визначається як сума грошового потоку і заробітної плати.

Визначення показників економічної ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських виробничих кооп-

еративів, а також їх порівняння з іншими сільськогосподарськими формуваннями здійснено на основі усереднених даних по Київській області за 2005–2007 роки з розрахунку на одне підприємство та 100 га. сільськогосподарських угідь.

На даному етапі проаналізовано вихідні дані для аналізу і розраховано ефект від інвестицій сільськогосподарських виробничих кооперативів (табл. 1, 2).

Наведені в табл. 1 та 2 дані свідчать, що вплив зовнішніх та внутрішніх факторів обумовив спільні для всіх сільськогосподарських виробників тенденції розвитку, а отже досягнення фінансової стійкості. Фінансова стійкість є необхідною умовою стабільної, надійної діяльності підприємства в ринковому економічному середовищі [2, с. 393].

Позитивний вплив зовнішніх факторів однаковою мірою проявився у всіх сільськогосподарських підприємствах, зокрема в сільськогосподарських виробничих кооперативах. Він характеризується збільшенням валового доходу в 2005–2007 роках на 406 тис. грн. з розрахунку на один сільськогосподарський кооператив Київської області. Щодо виробничих сільськогосподарських кооперативів, то їхній валовий дохід зріс на 934 тис. грн. з розрахунку на один кооператив.

Розмір збільшення валового доходу з розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь у 2005–2007 роках для всіх сільськогосподарських підприємств та сільськогосподарських виробничих кооперативів досить суттєво відрізнявся. Якщо для всіх сільськогосподарських підприємств приріст за 2005–2007 роки становив 43 тис. грн. на 100 га, то для сільськогосподарських виробничих кооперативів приріст становив 54 тис. грн. Отже, для інвестиційної діяльності необхідна чітка державна інвестиційна політика [7, с. 35].

Дані табл. 1, 2 показують, що сільськогосподарські виробничі кооперативи у 2005–2007 роках мали значно більші обсяги його зростання, що свідчить про порівняно вищу ефективність інвестицій. Одним із факторів впливу є інвестиційна стратегія. Інвестиційна стратегія являє собою один із найважливіших видів функціональної стратегії підприємства, що забезпечує всі основні напрями розвитку його інвестиційної діяльності та інвестиційних відносин шляхом формування довгострокових інвестиційних цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного коректування напрямків формування й використання інвестиційних ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища [8, с. 183].

Проблема інвестиційного забезпечення сільського господарства є складною, а тому потребує здійснення комплексу заходів не лише на регіональному, а й макроеконо-

Таблиця 1. Вихідні дані для аналізу загальної ефективності інвестицій в сільськогосподарських підприємствах Київської області

N п/п	Показники	Умовні позначення	Значення показника в розрахунку на:											
			одне господарство						100 га с.-г. угідь					
			Сільськогосподарські підприємства			в т.ч.: сільськогосподарські виробничі кооперативи			сільськогосподарські підприємства			в т.ч.: сільськогосподарські виробничі кооперативи		
			2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
1	Необоротні активи, тис. грн.:													
	на початок року	НКп	6458	6978	7256	6157	6788	7315	1034	1117	1161	985	1086	1171
	на кінець року	НКк	6978	7256	7821	6788	7315	7915	1117	1161	1252	1086	1171	1267
2	Оборотні активи, тис. грн.:													
	на початок року	Окп	3912	4198	4600	3701	4026	4712	626	672	736	592	644	754
	на кінець року	Окк	4198	4600	4844	4026	4712	5097	672	736	775	644	754	816
3	Амортизація, тис. грн.	А	97	105	109	92	102	110	16	17	17	15	16	18
4	Валовий дохід, тис. грн.	ВД	2107	2248	2518	2369	2748	3302	337	360	403	379	440	528
5	Чистий прибуток, тис. грн.	ЧП	15	19	21	34	52	66	2	3	3	5	8	11
6	Витрати на оплату праці, тис. грн.	ЗП	453	614	722	1054	1241	1389	73	98	115	169	199	222
7	Площа с.-г. угідь, га	З	1674	1674	1674	375	375	375	X	X	X	X	X	X
8	Середньорічна чисельність працівників, чол.	Р	110	112	116	125	143	150	18	18	19	20	23	24
9	Середньорічна вартість сукупного капіталу, тис. грн.	Ф	7678	8267	8794	8707	9834	10352	1229	1323	1407	1393	1574	1657
10	Чисті інвестиції, тис. грн.:													
	в необоротний капітал	ЧІ об	539	636	751	670	761	854	86	102	120	107	122	137
	в оборотний капітал	ЧІ н	767	796	958	852	867	927	123	127	153	136	139	148
	всього чистих інвестицій	ЧІ	1306	1431	1709	1523	1628	1780	209	229	273	244	261	285
11	Валові інвестиції, тис. грн.	ВІ=ЧІ+А	1403	1536	1818	1615	1730	1890	225	246	291	258	277	303
12	Грошовий потік, тис. грн.	ГП=ЧП+А	112	123	130	126	154	176	18	20	21	20	25	28
13	Повний ефект, тис. грн.	ПЕ=ГП+ЗП	565	737	851	1180	1395	1564	90	118	136	189	223	250
14	Соціальний ефект	СЕ	X	X	X	131	151	146	X	X	X	21	24	23
15	Соціально-економічний ефект	СЕЕ=ПЕ+СЕ	X	X	X	1311	1546	1710	X	X	X	210	247	274

мічному рівнях [5, с. 3]. Негативним проявом внутрішніх факторів стало незначне зростання середньорічної кількості працівників. У цілому за період 2005–2007 років у сільськогосподарських виробничих кооперативах їх кількість зросла на шість осіб із розрахунку на одне господарство. Проте у сільськогосподарських виробничих кооперативах кількість працівників за два роки зросла на 26 осіб, при цьому за період 2006–2005 років – на 18 осіб.

Для ефективного ведення діяльності сільськогосподарським виробничим кооперативам необхідно вжити заходів для удосконалення їхньої структури та формування коштів, необхідних для забезпечення економічної стабільності та здатності маневрувати в умовах ринку [4, с. 182]. Незважаю-

чи на соціальні витрати у сільськогосподарських виробничих кооперативів зростання заробітної плати тут відбулося в значно більших обсягах, ніж в інших сільськогосподарських формуваннях. Так, якщо за період 2005–2007 років у сільськогосподарських підприємствах витрати на оплату праці зросли на 269 тис. грн. (з 453 до 722 тис. грн. з розрахунку на одне господарство), то у сільськогосподарських виробничих кооперативах – з 1054 до 1389 тис. грн., або на 335 тис. грн.

Важливо відмітити значний вплив соціального ефекту сільськогосподарських виробничих кооперативів на зміну показника їх повного соціально-економічного ефекту. Так, у період 2005–2007 років у сільськогосподарських виробничих кооперативах на 1 грн. повного ефекту припадало 31

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Таблиця 2. Динаміка зміни обсягів основних показників ефекту в сільськогосподарських підприємствах Київської області

Показники	Умовні позначення	Приріст (+) або зменшення (-) значень питомих показників:							
		на одне господарство				на 100 га с.-г. угідь			
		сільськогосподарські підприємства		в т.ч.: сільськогосподарські виробничі кооперативи		сільськогосподарські підприємства		в т.ч.: сільськогосподарські виробничі кооперативи	
		2006-2005	2007-2006	2006-2005	2007-2006	2006-2005	2007-2006	2006-2005	2007-2006
Амортизація, тис. грн.	А	8	4	9	8	1	1	2	1
Валовий дохід, тис. грн.	ВД	142	269	380	554	23	43	61	89
Чистий прибуток, тис. грн.	ЧП	4	2	18	14	1	0	3	2
Витрати на оплату праці, тис. грн.	ЗП	161	108	187	148	26	17	30	24
Середньорічна чисельність працівників, осіб	Р	2	4	18	8	0	1	3	1
Середньорічна вартість сукупного капіталу, тис. грн.	Ф	590	526	1127	519	94	84	180	83
Чисті інвестиції, тис. грн.:									
в необоротний капітал	ЧІ об	96	115	91	92	15	18	15	15
в оборотний капітал	ЧІ н	29	162	15	60	5	26	2	10
всього чистих інвестицій	ЧІ	125	278	106	152	20	44	17	24
Валові інвестиції, тис. грн.	ВІ=ЧІ+А	133	282	115	160	21	45	18	26
Грошовий потік, тис. грн.	ГП=ЧП+А	11	6	28	22	2	1	4	4
Повний ефект, тис. грн.	ПЕ=ГП+ЗП	172	114	215	170	28	18	34	27

коп. соціального ефекту. Разом із тим необхідно відзначити, що інвестиційна ємність економіки України становить щонайменше \$40 млрд. Для освоєння такого обсягу необхідно ефективно реалізувати великий інвестиційний потенціал української економіки, задіяти всі наявні правові, організаційні, економічні передумови, форми та механізми, сформулювати й підтримати позитивний інвестиційний імідж України [6, с. 15].

Отже, сільськогосподарські виробничі кооперативи регулюють доходи його членів, віддаючи перевагу збільшенню їх непрямих доходів.

Система управління України, що регулює економічну діяльність держави через функції управління, містить різні процеси, елементи і має визначені цілі, які впливають на процес її економічного розвитку. [3, с. 3]. Незважаючи на несприятливі політичні умови, в період 2005–2007 років сільськогосподарські підприємства, в тому числі сільськогосподарські виробничі кооперативи, поступово збільшували середньорічну вартість сукупного капіталу, що помітно вплинуло на ефективність їх інвестиційної діяльності.

Висновки

Залучення інвестицій стає провідним напрямом завдяки гнучкому підходу до розуміння законів ринку. Поряд із землею для інвестиційної діяльності сільськогосподарських виробничих кооперативів важливе значення мають заходи, спрямовані на більш ефективне використання наявного капіталу.

Таким чином, основними завданнями діяльності менеджменту сільськогосподарських виробничих кооперативів має бути збільшення прибутку, ефективне використання грошових потоків, що першочергово впливає на обсяги капіталу та має важливе значення при здійсненні інвестиційної діяльності в цілому.

Література

1. Гуткевич С.О. Інвестування: теорія і практика: Навчальний посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2006. – 234 с.
2. Федоренко В.Г. Інвестування: Підручник. – К.: Алерта, 2006. – 443 с.
3. Гуткевич С.О. Організація управління інвестиційним процесом (в аграрному секторі економіки України): Навч. посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 58 с. – Бібліогр.: с. 55–56.
4. Кісіль М.І., Ролінський О.В. Ефективність інвестицій сільськогосподарських виробничих кооперативів. – К.: ННЦ ІАЕ, 2006. – 228 с.
5. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / П.Т. Саблук, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська та ін.; За ред. М.І. Кісіля, М.Ю. Коденської. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 478 с.
6. Іноземні інвестиції в Україні. – К.: Редакційно-видавниче відділення УкрІНТЕІ, 2004. – 248 с.
7. Гуткевич С.А. Управление инвестиционным процессом в аграрной сфере. – К.: ИАЭ УААН, 2000. – 267 с.
8. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2006. – 552 с.